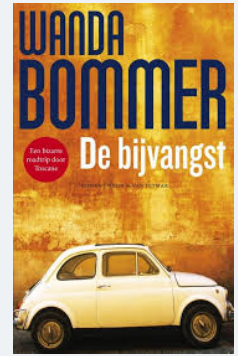

De bijvangst

Zwg door Kees van der Pol
Zeker Weten Goed
17 October 2015

✓ Zeker Weten Goed

Auteur	Wanda Bommer
Genre	Psychologische roman
Eerste uitgave	2014
Uitgever	Nijgh & Van Ditmar
Pagina's	302

Feitelijke gegevens

- 1e druk, 2014
- 302 pagina's
- Uitgeverij: Nijgh & Van Ditmar

Flaptekst

De wegen van actrice Louise Bergmans, haar puberdochter Merel en autodief Titus Troost kruisen elkaar in de zomervakantie, bij een parkeerplaats langs de snelweg naar het zuiden. Wat bij een eenmalige confrontatie had moeten blijven, ontardt door een reeks onbezonnen beslissingen in een bizarre road trip door Toscane. Louise ziet zich geconfronteerd met de grootste angst van iedere ouder: de plotselinge verdwijning van haar kind. Titus, die niet voor niets een kluizenaarsbestaan heeft verkozen, zit opgezaald met een opstandig wezen dat de muur die hij tussen het heden en verleden heeft opgetrokken binnen de kortste keren omver weet te halen. Merel maakt de balans op van haar jonge leven, en besluit de hele affaire te benutten om in sneltreinvaart volwassen te worden.

De hoofdrolspelers trachten ieder op hun eigen manier grip te krijgen op de situatie, maar dankzij onjuiste aannames en dwaze logica kiezen ze alle drie voor dezelfde richting: de verkeerde.

'De Bijvangst' is even spannend als humoristisch, even absurd als realistisch, en bovenal even schokkend als ontroerend.

Eerste zin

Alle picknicktafels rond de parkeerplaats zijn bezet. Zwetende moeders delen boterhammen uit. Een man, zo'n man als ik zelf had kunnen zijn, trapt een balletje met zijn kinderen. Ik zie aan zijn kop dat hij zijn best doet een leukere vader te zijn dan hij zich voelt.

Samenvatting

Zaterdag (blz. 6-95)

Merel Benthe van Driel (14 jaar en slimme scholiere) moet van haar moeder Louise Bergman (44 jaar en bekende actrice) mee op vakantie naar Italië. Haar moeder heeft een nieuwe 12 jaar jongere vriend, haar personal coach, Tim. Haar eerste man heeft haar verlaten en ingeruild voor een jonger exemplaar. Merel zelf wil liever in het

paardenkamp blijven, waar ze zich wil laten ontmaagden door de Italiaanse macho Nicola van 20. Bij een benzinstation verlaten Louise en Tim de auto met de sleutels in het contactslot. De gelegenheidsdief heet Titus Troost, een 49-jarige Nederlander die na de dood van zijn vrouw Sabine en zijn ongebooren dochter naar Italië is verhuisd en daar een eigen garage is begonnen. Hij verdient geld bij door auto's te stelen die hij daarna weer doorverkoopt. Hij steelt de Jaguar XJ van Louise en merkt niet dat Merel op de achterbank zit. Ze is de bijvangst. Die vindt het eigenlijk best "cool" dat ze gekidnapt is. Ze wil dan ook niet dat ze uit de auto wordt geknikkerd en blijft bij hem. Hij brengt haar naar zijn huis met garage: "Consolazione" ('troost' in het Italiaans). Ze besluiten Louise een mail te sturen via de eveneens gestolen laptop van Louise. Ze vragen €20.000 euro losgeld en Merel beweert in de mail dat ze ontvoerd is. Ze vermaakt zich best en vindt het ook erg leuk dat Titus een eigen paard in de wei heeft staan.

Louise en Tim denken dat Merel er vandoor is met de man uit het paardenkamp Nicola. De politie is in eerste instantie ook nog niet erg actief: er lopen wel meer meisjes weg. Louise en Tim gaan door naar het vakantieverblijf van hun vrienden Rufus, Marc en Elisabeth. Er moeten ook nog twee jonge vrouwen komen: Aisha en Miranda. Een van hen is uit om Louise van haar plaats in de filmwereld te verdringen. De oppervlakkige vrienden van Louise maken zich op dat moment nog niet druk om de ontvoering.

Zondag (blz. 98- 224)

Louise heeft teruggemailed dat ze denkt dat Merel met Nicola is weggelopen. Merel belt met een nummer dat ze van Nicola heeft gekregen, tot woede van Titus. Maar ze krijgt geen gehoor: het is een vals nummer blijkt later. Toch vindt Titus dat het beter is uit zijn huis te vertrekken. Hij denkt intussen steeds vaker aan zijn overleden vrouw (hoe die gestorven is weet de lezer nog niet) en aan zijn ongebooren dochter Olivia. Die zou bijna net zo oud zijn als Merel nu. Hij wil met Merel naar de toeristische plaats: Florence. Hij gebruikt twee oude gestolen paspoorten van Italianen van wie hij de auto in het verleden heeft gepikt. Hij is een beetje verliefd geraakt op Merel.

De spanningen in de vakantievilla van Louise en Tim lopen ook aardig op, ook al omdat er twee jonge vrouwen Aisha en Miranda aankomen: die flirten o.a. met Tim. Tim en Louise gaan shoppen in Florence. Als door een groot toeval lopen ze daar Titus tegen het lijf, maar ze herkennen hem niet. Titus omgekeerd hen wel. Hij schrikt erg, haalt Merel op die haarverf heeft gekocht en gaat met haar naar een Bed & Breakfast. Ze mag geen woord spreken, want ze kent geen Italiaans en heeft wel een Italiaans paspoort. De eigenaar wil beide paspoorten zien. Titus is er vroeger ook al een keer geweest met zijn overleden vrouw die toen zwanger was en de eigenaar denkt dat Merel het kind van hen is. Op de kamer merkt de snuffelende Merel dat er een wapen in de tas zit van Titus. Vroeger heeft ze al eens schietlessen gehad. Ze kent het wapen (dat is natuurlijk een vooruitwijzing naar later in de roman). Onder het eten vraagt Merel waar zijn kind is. Titus antwoordt dat zijn vrouw en kind overleden zijn. Hij vertelt aan de lezer dat zij in de smeerkuil van zijn garage de dood heeft gevonden. Merel wil 's avonds bij Titus in bed kruipen, maar die vindt dat geen goed idee. Hij is namelijk bang voor seks met een minderjarige meisje. Merel vindt hem daardoor een eikel.

Louise baalt ervan dat de politie niet opschiet. Ze heeft er bij nader inzien ook wel spijt van dat ze Merel op 10-jarige leeftijd naar het gymnasium heeft gestuurd: ze is vroegrijp geworden daardoor. Ze voelt zich tussen de hersenloze vrienden van Tim erg eenzaam in de villa. Tim heeft ook belangstelling voor de andere vrouwen in de villa en ze gaat alleen naar bed.

Maandag (blz. 226-302)

De volgende morgen wordt Titus wakker en hij hoort de Italiaanse pensioneigenaar met de politie bellen. Die vertrouwt de zaak blijkbaar niet. Hij slaat Titus met een honkbalknuppel neer en wil hem daarna wurgen met de knuppel. Maar Merel schiet hem te hulp met zijn wapen en knalt de eigenaar neer. Titus is echter wel gewond. Ze gaan weer op weg en nemen hun intrek in een motel. Titus draagt een sjaal om zijn verwonding te verbergen.

In de villa ontwaakt ook Louise: de politie is gekomen en vertelt dat de verdachte Nicola gewoon op zijn werk verschenen is. Merel is dus blijkbaar niet met hem weggelopen en waarschijnlijk dus wel ontvoerd. Later die ochtend horen ze dat er iemand is neergeschoten in Florence en dat er een Italiaan en een jong meisje bij betrokken waren. Ze moet ook de vader van Merel bellen, die met zijn nieuwe vriendin op Aruba zit. Die is heel boos dat ze niet eerder heeft gewaarschuwd. Weer later toont de politie haar een foto van Titus, maar ze kent hem niet. De politie heeft ook de Jaguar teruggevonden en ze weten dus wel wie de dader is.

Merel denkt in het motel na over haar daad. Ze heeft er nu een beetje spijt van dat ze niet met haar moeder is meegegaan naar de villa. Ze heeft iemand gedood. Ook Titus denkt na o.a. over de dood van Sabine. Heel lang geloofde men in het dorp dat hij Sabine had gedood omdat ze misschien een minnaar had. Toch werd hij niet veroordeeld.

De politie heeft intussen de mail van Louise gepeild en ze heeft kunnen achterhalen dat ze in een motel in Turijn zitten. De politie gaat erop af en Louise denkt na over haar verleden en de geboorte van Merel die een slachting is geweest. Ze heeft ook gehoord dat de vrouw van Titus dood is gevonden dertien jaar geleden.

Politieagenten dwingen Titus Troost naar buiten te komen. Hij wil niet dat Merel voor haar daad wordt veroordeeld en laat haar beloven te vertellen dat hij de pensioneigenaar heeft doodgeschoten. Dan zet hij het pistool op haar hoofd en gaat met haar naar buiten. Hij doet alsof hij wil schieten en wordt natuurlijk neergeknald.

Merel komt bij in het ziekenhuis. Ze heeft een levenslange schuld aan Titus die ze nooit kan inlossen. Haar moeder komt haar opzoeken en lijkt meer tijd voor haar in de toekomst vrij te maken. Merel wil het paard van Titus overnemen. Moeder en dochter lijken door alles bij elkaar gebracht te zijn.

Personages

Merel Benthe van Driel

Merel Benthe is nog maar 14 jaar, maar een lastige dochter voor haar moeder. Ze moet tegen haar zin met haar moeder mee op vakantie en dat gaat niet zonder moeilijkheden. Ze wordt verliefd op de paardentrainer Nicola en wil zich graag laten ontmaagden. Ze vindt het vreselijk dat haar moeder daar een stokje voor steekt en is de volgende dag boos. Als ze per ongeluk wordt ontvoerd, besluit ze wraak te nemen op haar moeder. Ze werkt heel erg mee aan de ontvoering en wil haar moeder laten zweten, maar die reageert eerst heel nuchter. Merel heeft het idee dat ze door niemand wordt gewenst (ouders, vriendinnen, school) en stort zich daarom in de armen van Titus, een aantrekkelijke oudere man. Ze redt hem van de dood (door zelf te doden) en wijst hem steeds op de volgende stap die ze moeten doen. Toch gaat het verkeerd als door middel van een IP-adres hun verblijfplaats wordt opgespoord. Titus redt haar voorde toekomst. Ze is blij haar moeder weer te zien. Ze wil graag voor het paard van Titus dat een gangster naam heeft, zorgen.

Titus Troost

Titus Troost is 49 jaar en heeft dertien jaar geleden in Nederland zijn vrouw verloren. Ze viel in een smeerkuil van zijn garage terwijl ze hoogzwanger was. Ook de baby overleeft het niet. Titus vlucht naar Italië en noemt zijn garage

Troost in het Italiaans. Die zoekt hij echter ook in het stelen van auto's langs de snelweg. Hij maakt een foutje bij de auto van Tim en zit dan opgescheept met Merel. Hij wil haar zo snel mogelijk lozen, maar daar geeft Merel hem de kans niet voor. Hij gaat gaandeweg het verhaal steeds meer gelijkenissen zien met zijn vrouw Sabine en zijn ongeboren dochter Olivia. Hij voelt zelfs seksuele gevoelens voor haar maar weet zich te beheersen. Wanneer hij bij het inchecken in het Bed en Breakfast een fout maakt, is zijn rol bij de ontvoering kansloos. De eigenaar wil hem al uitschakelen, maar daar komt Merel hem nog te hulp. Ze wijst hem ook de volgende stappen. Ze vraagt naar de geschiedenis van Sabine en die geeft hij prijs. Is hij ook schuldig aan haar dood en daarom gevlucht naar Italië? Hij is wel een integer man, want als de politie hen dreigt op te sporen, besluit hij dat Merel nog een hele toekomst voor de boeg heeft. Hij laat zich doodschieten, opdat zij zorgeloos kan blijven leven.

Louise Bergmans

Louise Bergmans is 44 jaar en een beroemde filmactrice in Nederland. Ze heeft eigenlijk geen kind gewilde en toen dat toch kwam is ze met haar filmloopbaan verder gegaan. Ze heeft te weinig aandacht besteed aan Merel. Haar man heeft haar verlaten voor een jonger exemplaar die hij ook meteen zwanger heeft gemaakt. Dat probeert ze voor zichzelf goed te maken door het aan te pappen met haar twaalf jaar jongere personal trainer Tim. Met hem gaat ze op vakantie en ze neemt haar kind mee tegen de zin in. Merel verveelt zich tijdens de vakantie en vindt het dan ook niet erg dat ze wordt ontvoerd. Louise denkt eerst nog dat ze met Nicola is weggelopen, maar later wordt duidelijk dat dit niet het geval is. Dan begrijpt ze de ernst van de situatie en ze beseft wel degelijk dat ze een ander leven moet gaan leiden. De jonge mensen met wie ze in de Italiaanse villa verblijft, zijn niet haar stijl en smaak. Ze ziet ook in dat Tim uiteindelijk voor jongere exemplaren zal kiezen. Ze leert ook echt huilen (in plaats van dat acterend te doen). Ze belooft zichzelf een betere moeder te zijn wanneer Merel terugkeert. Het laatste hoofdstuk geeft hoop in die richting.

Tim

Tim is de 32-jarige nieuwe lover van Louise, maar behalve met een aantrekkelijke torso zal hij weinig indruk maken op de lezer. Hij lijkt eerder gecharmeerd te zijn van de jongere golddiggers die ook in de villa verblijven. Hij geeft niet zo veel blijk van medeleven met Louise, die immers haar dochter kwijt is in een vreemd land. Wanneer Marc meer in de omgeving van Louise vertoeft, (om haar te troosten en als tolk te dienen) wordt hij enigszins jaloers. Hoewel het einde open is, lijkt het geen twijfel dat Louise en Tim niet door zullen gaan met elkaar.

Quotes

"Al voordat ik goed wakker ben, weet ik waarom ik me zo vreemd voel: ik lig in een logeerbed in het huis van ene Titus Troost, naast zijn garage met een naam die klinkt als een pizza, maar die gewoon "troost" betekent in het Italiaans, en de buitenwereld denkt dat ik ontvoerd ben."

Bladzijde 98

"Met mijn linkerhand haal ik de veiligheidspal over. Klak. Hij doet net alsof hij het niet hoort. Hij is knettergek. Ik weet niet of er een losse patroon in de kamer zit. Zo ja, dan heb ik een kans om Titus te redden. De enige kans. Mijn wijsvinger kromt zich om de trekker. Ik voel de bekende weerstand. Durf ik het? Ik moet het proberen. Het moet . Titus stopt met gorgelen. Ik druk door. De oorverdovende knal."

Bladzijde 236

"Merel is mijn medicijn, mijn keerpunt, mijn methode om eindelijk de draad van mijn leven weer op te pakken. Dat weet ze niet, en dat zal ze ook nooit te weten komen. Maar het is iets dat ik net zo zeker weet als dat mijn vrouw en

haar ongeboren baby de dood hebben gevonden in de smeerkuil van Garage Troost in de Kop van Noord-Holland."

Bladzijde 313

"Weer probeert ze zich los te rukken. Dat is het moment. Ik laat haar gaan, zo onverwacht dat ze struikelt en op de grond valt. Ik doe alsof ik ga schieten met rechts. Tegelijkertijd strek ik mijn linkerarm uit, open mijn borst, zodat het raakvlak groter is. Met die kleine beweging verander ik de loop van de geschiedenis, doe ik boete voor alles wat ik niet gedaan heb, en red ik het kleven van een jonge vrouw. Het werd een keertje tijd."

Bladzijde 298

"Tranen druppen op de zachte blonde krullen van het kind. Wat er ook zal gebeuren straks in dat motel onder Turijn, welk parcours de geschiedenis vanaf dit vertrekpunt ook zal volgen, de tijd dat Louise Bergmans uitsluitend huilde als dat in het script geschreven stond, is definitief voorbij."

Bladzijde 292

Thematiek

Eenzaamheid en isolement

Alle drie vertellers zijn eigenlijk in de grond van hun bestaan eenzaam. Titus is dertien jaar geleden zijn vrouw kwijtgeraakt door een val in de smeerkuil van zijn garage. Hij heeft zelfs een tijdje onder verdenking gestaan (motief: zijn vrouw zou vreemd gegaan zijn). Daarna is hij naar Italië gevlucht (escapist), waar hij van zijn karige garage nauwelijks kan bestaan. Hij heeft er een handel in gestolen auto's bij gedaan. Dan komt het keerpunt in zijn leven: dertien jaar na de dood van Sabine. Hij ontvoert per ongeluk Merel en gaandeweg de drie dagen ziet hij in haar de reïncarnatie van zijn vrouw of de komst van zijn ongeboren dochter. Wanneer alles dreigt mis te lopen en hij vreest dat zij voor de moord op een pensionhouder zal worden vervolgd, offert hij zichzelf op. Hij laat zich doodschieten door de Italiaanse politie. Merel zal dat offer de rest van haar leven als een schuld met zich meedragen. Ze heeft zich haar hele leven als een bijvangst beschouwd: was door haar vader minder gewenst bij de paring, haar moeder heeft weinig aandacht aan haar besteed omdat ze actrice was. Overal voelt ze zich te veel. Zo'n meisje valt voor een klein beetje extra aandacht. Ze krijgt die eerst van de vakantiepaardenleraar (de zomerse variant van de skileraar), maar dat blijkt snel van voorbijgaande aard. Ze is voor hem een tussendoortje. Dan valt ze in handen van Titus. Die is weliswaar veel ouder, maar heeft wel aandacht voor haar. Ze is zelfs bereid het bed met hem te delen, maar hij wijst haar af, omdat hij beseft dat dat niet kan. Seksueel gezien vindt hij haar echter wel aantrekkelijk. Hij offert zich voor haar op. Ook Louise Bergmans (bekende filmactrice) is in feite eenzaam. Haar man heeft haar in de steek gelaten voor een jonger exemplaar die hij ook meteen zwanger heeft gemaakt. Zij heeft zich in de armen gestort van haar "personal trainer" Tim escapistische neiging. Ze dwingt haar dochter mee te gaan naar Italië, maar ze beseft dat dit geen goede zaak is. Merel wordt steeds bozer op haar. Maar tijdens de ontvoering merkt ze dat Louise met jongere mensen omgaat die weinig inhoud hebben. Met Tim is het dus ook een leeg bestaan en het is de grote vraag of zij de concurrentie kan aangaan met twee jongere (mooie en geile) vriendinnen van Tim. Het lijkt erop dat ze inziet dat ze beter met Tim kan stoppen. Waarschijnlijk is het Marc (de oudere vriend die in Italië wel aandacht voor haar heeft) die haar begeleidt naar het ziekenhuis waarin Merel ligt. De schrijfster laat het open, maar waarschijnlijk heeft Louise Bergmans haar lesje wel geleerd.

Motieven

Moeizame liefdesrelaties

De moeder van Merel heeft een moeizame liefdesrelatie gehad met Robert van Driel. Die heeft haar bedrogen (en een nieuwe jongere vriendin aan de haak geslagen) en ze heeft sinds kort weer een nieuwe relatie met Tim, haar personal trainer. Er zijn echter kapers op de kust in de personen van Aisha (haar mogelijke opvolgster in de film en in de liefde) en Miranda. In de Italiaanse villa draaien ze om Tim heen, die er bovendien blijkt van geeft veel jonger dan Louise te zijn en zich niet zo druk te maken om haar gevoelens na de verdwijning van haar dochter. Merel heeft voor het eerst met de liefde kennis gemaakt in de persoon van Nicola, maar de lezer weet wel dat dit niets kan worden, omdat de paardentrainer misbruik wil maken van het meisje. Titus heeft een liefdesrelatie met Sabine achter de rug, die wreed werd verstoord. Maar er gaat een gerucht dat ze vreemd ging en dat hij mogelijk wraak heeft willen nemen op haar gedrag. Hij krijgt dertien jaar later warme gevoelens voor het veel jongere meisje Merel. Het komt niet tot lichamelijke seks, maar hij geeft wel zijn leven voor haar en hij doet dat uit liefde voor haar.

Schuldgevoel

Alle drie vertellers hebben te maken met schuldgevoelens. Titus heeft een rol gespeeld bij het overlijden van zijn vrouw. Louise voelt zich schuldig aan het verwaarlozen van haar dochter Merel. Merel zal haar leven lang een schuldgevoel houden, omdat ze weet dat Titus zich voor haar heeft opgeofferd.

Escapisme

Alle drie vertellers vluchten ook weg van de problemen die ze hebben. Titus vlucht na de dood van zijn vrouw naar Italië. Louise gaat ook met haar vriendje naar Italië en Merel vindt het prima dat ze in de auto zit die gejat wordt. Even weg van de problemen die haar moeder en het vriendje voor haar hebben gecreëerd.

Dood

De dood speelt ook een rol in deze roman. Sabine is dertien jaar geleden door een ongeval om het leven gekomen en met haar is de nog ongeboren Olivia omgekomen. Merel doodt met een pistool de eigenaar van het Bed & Breakfasthotel in Florence. Ze doet dat om Titus te beschermen. Titus betaalt haar terug door zijn leven te geven bij de arrestatie. Anders zou Merel vervolgd moeten worden door de politie. Door de zelfgekozen dood van Titus wordt dat voorkomen.

Inwijding

Merel geeft in haar verhaal aan graag door Nicola te worden ontmaagd, maar haar moeder heeft daar de vorige dag een stokje voor gestoken. Ze bleef steeds in de buurt van Merel en Nicola. Na de ontvoering vindt Merel het niet erg wanneer ze ontmaagd zou worden door Titus. Dat gebeurt niet, maar daar staat tegenover dat Merel wel meteen ingewijd wordt in het leven van de volwassenen. Ze is iemand die een moord op haar geweten heeft.

Misdaad

Alle drie vertellers vluchten ook weg van de problemen die ze hebben. Titus vlucht na de dood van zijn vrouw naar Italië. Louise gaat ook met haar vriendje naar Italië en Merel vindt het prima dat ze in de auto zit die gejat wordt. Even weg van de problemen die haar moeder en het vriendje voor haar hebben gecreëerd.

Lolitamotief

Een oude man die iets wil beginnen met een jong meisje verwijst naar de roman van Nabokov. Titus is na dertien jaar drooglegging verliefd geworden op Merel. Hij vindt haar seksueel aantrekkelijk, maar begint uiteindelijk niets met haar.

Moeder-dochterrelatie

In het begin van de roman is de verhouding tussen moeder en dochter ernstig verstoord. Merel moet met haar

nieuwe vader Tim mee naar Italië, waar ze ook naar Terschelling had kunnen gaan met vriendinnen. Ze mag niet ontmaagd worden door Nicola (niet zo vreemd vanuit de moeder gezien). Wanneer Merel langer weg blijft en de eerste idee dat ze met Nicola weggelopen is, achterhaald wordt, blijkt de moeder ware gevoelens te koesteren. Ze is genezen van de vriendenclub van haar nieuwe vriendje die een leeg bestaan erop nahouden. Ze leert voor het eerst buiten alle filmrollen weer wat huilen is. Ze zal haar vriendje inruilen voor een beter contact met Merel. Het paard van Titus is het eerste punt waarmee ze haar dochter kan op weg kan helpen.

Personages

Merel Benthe van Driel

Merel Benthe is nog maar 14 jaar, maar een lastige dochter voor haar moeder. Ze moet tegen haar zin met haar moeder mee op vakantie en dat gaat niet zonder moeilijkheden. Ze wordt verliefd op de paardentrainer Nicola en wil zich graag laten ontmaagden. Ze vindt het vreselijk dat haar moeder daar een stokje voor steekt en is de volgende dag boos. Als ze per ongeluk wordt ontvoerd, besluit ze wraak te nemen op haar moeder. Ze werkt heel erg mee aan de ontvoering en wil haar moeder laten zweten, maar die reageert eerst heel nuchter. Merel heeft het idee dat ze door niemand wordt gewenst (ouders, vriendinnen, school) en stort zich daarom in de armen van Titus, een aantrekkelijke oudere man. Ze redt hem van de dood (door zelf te doden) en wijst hem steeds op de volgende stap die ze moeten doen. Toch gaat het verkeerd als door middel van een IP-adres hun verblijfplaats wordt opgespoord. Titus redt haar voorde toekomst. Ze is blij haar moeder weer te zien. Ze wil graag voor het paard van Titus dat een gangster naam heeft, zorgen.

Titus Troost

Titus Troost is 49 jaar en heeft dertien jaar geleden in Nederland zijn vrouw verloren. Ze viel in een smeerkuil van zijn garage terwijl ze hoogzwanger was. Ook de baby overleeft het niet. Titus vlucht naar Italië en noemt zijn garage Troost in het Italiaans. Die zoekt hij echter ook in het stelen van auto's langs de snelweg. Hij maakt een foutje bij de auto van Tim en zit dan opgescheept met Merel. Hij wil haar zo snel mogelijk lozen, maar daar geeft Merel hem de kans niet voor. Hij gaat gaandeweg het verhaal steeds meer gelijkenissen zien met zijn vrouw Sabine en zijn ongeboren dochter Olivia. Hij voelt zelfs seksuele gevoelens voor haar maar weet zich te beheersen. Wanneer hij bij het inchecken in het Bed en Breakfast een fout maakt, is zijn rol bij de ontvoering kansloos. De eigenaar wil hem al uitschakelen, maar daar komt Merel hem nog te hulp. Ze wijst hem ook de volgende stappen. Ze vraagt naar de geschiedenis van Sabine en die geeft hij prijs. Is hij ook schuldig aan haar dood en daarom gevlucht naar Italië? Hij is wel een integer man, want als de politie hen dreigt op te sporen, besluit hij dat Merel nog een hele toekomst voor de boeg heeft. Hij laat zich doodschieten, opdat zij zorgeloos kan blijven leven.

Louise Bergmans

Louise Bergmans is 44 jaar en een beroemde filmactrice in Nederland. Ze heeft eigenlijk geen kind gewilde en toen dat toch kwam is ze met haar filmloopbaan verder gegaan. Ze heeft te weinig aandacht besteed aan Merel. Haar man heeft haar verlaten voor een jonger exemplaar die hij ook meteen zwanger heeft gemaakt. Dat probeert ze voor zichzelf goed te maken door het aan te pappen met haar twaalf jaar jongere personal trainer Tim. Met hem gaat ze op vakantie en ze neemt haar kind mee tegen de zin in. Merel verveelt zich tijdens de vakantie en vindt het dan ook niet erg dat ze wordt ontvoerd. Louise denkt eerst nog dat ze met Nicola is weggelopen, maar later wordt duidelijk dat dit niet het geval is. Dan begrijpt ze de ernst van de situatie en ze beseft wel degelijk dat ze een ander leven moet gaan leiden. De jonge mensen met wie ze in de Italiaanse villa verblijft, zijn niet haar stijl en smaak. Ze ziet ook in dat

Tim uiteindelijk voor jongere exemplaren zal kiezen. Ze leert ook echt huilen (in plaats van dat acterend te doen). Ze belooft zichzelf een betere moeder te zijn wanneer Merel terugkeert. Het laatste hoofdstuk geeft hoop in die richting.

Tim

Tim is de 32-jarige nieuwe lover van Louise, maar behalve met een aantrekkelijke torso zal hij weinig indruk maken op de lezer. Hij lijkt eerder gecharmeerd te zijn van de jongere golddiggers die ook in de villa verblijven. Hij geeft niet zo veel blijk van medeleven met Louise, die immers haar dochter kwijt is in een vreemd land. Wanneer Marc meer in de omgeving van Louise vertoeft, (om haar te troosten en als tolk te dienen) wordt hij enigszins jaloers. Hoewel het einde open is, lijkt het geen twijfel dat Louise en Tim niet door zullen gaan met elkaar.

Quotes

"Al voordat ik goed wakker ben, weet ik waarom ik me zo vreemd voel: ik lig in een logeerbed in het huis van ene Titus Troost, naast zijn garage met een naam die klinkt als een pizza, maar die gewoon "troost" betekent in het Italiaans, en de buitenwereld denkt dat ik ontvoerd ben."

Bladzijde 98

"Met mijn linkerhand haal ik de veiligheidspal over. Klak. Hij doet net alsof hij het niet hoort. Hij is knettergek. Ik weet niet of er een losse patroon in de kamer zit. Zo ja, dan heb ik een kans om Titus te redden. De enige kans. Mijn wijsvinger kromt zich om de trekker. Ik voel de bekende weerstand. Durf ik het? Ik moet het proberen. Het moet . Titus stopt met gorgelen. Ik druk door. De oorverdovende knal."

Bladzijde 236

"Merel is mijn medicijn, mijn keerpunt, mijn methode om eindelijk de draad van mijn leven weer op te pakken. Dat weet ze niet, en dat zal ze ook nooit te weten komen. Maar het is iets dat ik net zo zeker weet als dat mijn vrouw en haar ongeboren baby de dood hebben gevonden in de smeerkuil van Garage Troost in de Kop van Noord-Holland."

Bladzijde 313

"Weer probeert ze zich los te rukken. Dat is het moment. Ik laat haar gaan, zo onverwacht dat ze struikelt en op de grond valt. Ik doe alsof ik ga schieten met rechts. Tegelijkertijd strek ik mijn linkerarm uit, open mijn borst, zodat het raakvlak groter is. Met die kleine beweging verander ik de loop van de geschiedenis, doe ik boete voor alles wat ik niet gedaan heb, en red ik het kleven van een jonge vrouw. Het werd een keertje tijd."

Bladzijde 298

"Tranen druppen op de zachte blonde krullen van het kind. Wat er ook zal gebeuren straks in dat motel onder Turijn, welk parcours de geschiedenis vanaf dit vertrekpunt ook zal volgen, de tijd dat Louise Bergmans uitsluitend huilde als dat in het script geschreven stond, is definitief voorbij."

Bladzijde 292

Thematiek

Eenzaamheid en isolement

Alle drie vertellers zijn eigenlijk in de grond van hun bestaan eenzaam. Titus is dertien jaar geleden zijn vrouw kwijtgeraakt door een val in de smeerkuil van zijn garage. Hij heeft zelfs een tijdje onder verdenking gestaan (motief: zijn vrouw zou vreemd gegaan zijn). Daarna is hij naar Italië gevlucht (escapist), waar hij van zijn karige garage

nauwelijks kan bestaan. Hij heeft er een handel in gestolen auto's bij gedaan. Dan komt het keerpunt in zijn leven: dertien jaar na de dood van Sabine. Hij ontvoert per ongeluk Merel en gaandeweg de drie dagen ziet hij in haar de reïncarnatie van zijn vrouw of de komst van zijn ongeboorte dochter. Wanneer alles dreigt mis te lopen en hij vreest dat zij voor de moord op een pensionhouder zal worden vervolgd, offert hij zichzelf op. Hij laat zich doodschieten door de Italiaanse politie. Merel zal dat offer de rest van haar leven als een schuld met zich meedragen. Ze heeft zich haar hele leven als een bijvangst beschouwd: was door haar vader minder gewenst bij de paring, haar moeder heeft weinig aandacht aan haar besteed omdat ze actrice was. Overal voelt ze zich te veel. Zo'n meisje valt voor een klein beetje extra aandacht. Ze krijgt die eerst van de vakantiepaardenleraar (de zomerse variant van de skileraar), maar dat blijkt snel van voorbijgaande aard. Ze is voor hem een tussendoortje. Dan valt ze in handen van Titus. Die is weliswaar veel ouder, maar heeft wel aandacht voor haar. Ze is zelfs bereid het bed met hem te delen, maar hij wijst haar af, omdat hij beseft dat dat niet kan. Seksueel gezien vindt hij haar echter wel aantrekkelijk. Hij offert zich voor haar op. Ook Louise Bergmans (bekende filmactrice) is in feite eenzaam. Haar man heeft haar in de steek gelaten voor een jonger exemplaar die hij ook meteen zwanger heeft gemaakt. Zij heeft zich in de armen gestort van haar "personal trainer" Tim escapistische neiging. Ze dwingt haar dochter mee te gaan naar Italië, maar ze beseft dat dit geen goede zaak is. Merel wordt steeds bozer op haar. Maar tijdens de ontvoering merkt ze dat Louise met jongere mensen omgaat die weinig inhoud hebben. Met Tim is het dus ook een leeg bestaan en het is de grote vraag of zij de concurrentie kan aangaan met twee jongere (mooie en geile) vriendinnen van Tim. Het lijkt erop dat ze inziet dat ze beter met Tim kan stoppen. Waarschijnlijk is het Marc (de oudere vriend die in Italië wel aandacht voor haar heeft) die haar begeleidt naar het ziekenhuis waarin Merel ligt. De schrijfster laat het open, maar waarschijnlijk heeft Louise Bergmans haar lesje wel geleerd.

Motieven

De moeder van Merel heeft een moeizame liefdesrelatie gehad met Robert van Driel. Die heeft haar bedrogen (en een nieuwe jongere vriendin aan de haak geslagen) en ze heeft sinds kort weer een nieuwe relatie met Tim, haar personal trainer. Er zijn echter kapers op de kust in de personen van Aisha (haar mogelijke opvolgster in de film en in de liefde) en Miranda. In de Italiaanse villa draaien ze om Tim heen, die er bovendien blijkt van geeft veel jonger dan Louise te zijn en zich niet zo druk te maken om haar gevoelens na de verdwijning van haar dochter. Merel heeft voor het eerst met de liefde kennis gemaakt in de persoon van Nicola, maar de lezer weet wel dat dit niets kan worden, omdat de paardentrainer misbruik wil maken van het meisje. Titus heeft een liefdesrelatie met Sabine achter de rug, die wreed werd verstoord. Maar er gaat een gerucht dat ze vreemd ging en dat hij mogelijk wraak heeft willen nemen op haar gedrag. Hij krijgt dertien jaar later warme gevoelens voor het veel jongere meisje Merel. Het komt niet tot lichamelijke seks, maar hij geeft wel zijn leven voor haar en hij doet dat uit liefde voor haar.

Alle drie vertellers hebben te maken met schuldgevoelens. Titus heeft een rol gespeeld bij het overlijden van zijn vrouw. Louise voelt zich schuldig aan het verwaarlozen van haar dochter Merel. Merel zal haar leven lang een schuldgevoel houden, omdat ze weet dat Titus zich voor haar heeft opgeofferd.

Alle drie vertellers vluchten ook weg van de problemen die ze hebben. Titus vlucht na de dood van zijn vrouw naar Italië. Louise gaat ook met haar vriendje naar Italië en Merel vindt het prima dat ze in de auto zit die gejat wordt. Even weg van de problemen die haar moeder en het vriendje voor haar hebben gecreëerd.

De dood speelt ook een rol in deze roman. Sabine is dertien jaar geleden door een ongeval om het leven gekomen en met haar is de nog ongeboorte Olivia omgekomen. Merel doodt met een pistool de eigenaar van het Bed & Breakfasthotel in Florence. Ze doet dat om Titus te beschermen. Titus betaalt haar terug door zijn leven te geven bij de arrestatie. Anders zou Merel vervolgd moeten worden door de politie. Door de zelfgekozen dood van Titus wordt dat voorkomen.

Merel geeft in haar verhaal aan graag door Nicola te worden ontmaagd, maar haar moeder heeft daar de vorige dag een stokje voor gestoken. Ze bleef steeds in de buurt van Merel en Nicola. Na de ontvoering vindt Merel het niet erg wanneer ze ontmaagd zou worden door Titus. Dat gebeurt niet, maar daar staat tegenover dat Merel wel meteen ingewijd wordt in het leven van de volwassenen. Ze is iemand die een moord op haar geweten heeft.

Alle drie vertellers vluchten ook weg van de problemen die ze hebben. Titus vlucht na de dood van zijn vrouw naar Italië. Louise gaat ook met haar vriendje naar Italië en Merel vindt het prima dat ze in de auto zit die gejat wordt. Even weg van de problemen die haar moeder en het vriendje voor haar hebben gecreëerd.

Een oude man die iets wil beginnen met een jong meisje verwijst naar de roman van Nabokov. Titus is na dertien jaar drooglegging verliefd geworden op Merel. Hij vindt haar seksueel aantrekkelijk, maar begint uiteindelijk niets met haar.

In het begin van de roman is de verhouding tussen moeder en dochter ernstig verstoord. Merel moet met haar nieuwe vader Tim mee naar Italië, waar ze ook naar Terschelling had kunnen gaan met vriendinnen. Ze mag niet ontmaagd worden door Nicola (niet zo vreemd vanuit de moeder gezien). Wanneer Merel langer weg blijft en de eerste idee dat ze met Nicola weggelopen is, achterhaald wordt, blijkt de moeder ware gevoelens te koesteren. Ze is genezen van de vriendenclub van haar nieuwe vriendje die een leeg bestaan erop nahouden. Ze leert voor het eerst buiten alle filmrollen weer wat huilen is. Ze zal haar vriendje inruilen voor een beter contact met Merel. Het paard van Titus is het eerste punt waarmee ze haar dochter kan op weg kan helpen.

Titelverklaring

De bijvangst is een heel mooie titel voor deze roman. Met een bijvangst wordt in de visserij bedoeld dat er naast de vis waarop met ene bedoeling wordt gevist, ook andere vissoorten worden opgehaald waar de visser eigenlijk niet zo veel aan heeft. Soms wordt de bijvangst (verplicht) teruggegooid in zee. De verklaring van de titel moet je in deze roman symbolisch opvatten. Merel, een van de drie vertellers, voelt zich een soort bijvangst. Overal hoort ze er maar een klein beetje mee (passage vanaf blz. 233: in het gezin van haar ouders: ze is het resultaat van te-laait-na-het-zingen-de-kerk-uitgaan, er een beetje bijhangen in het gezin, in een vriendenclubje of op school.) *Ik ben door niemand uitgekozen. Het gaat nooit perse om mij.*

Als de auto van de vriend van haar moeder tijdens de vakantie wordt gestolen, ligt zij op de achterbank. Het was niet de bedoeling dat zij mee zou worden ontvoerd. De titel komt één keer letterlijk in de tekst voor. Op blz. 261 zegt Louise: *“Het is plausibel dat ze alleen de auto wilden stelen en Merel niet opmerkten omdat ze onder haar pareo op de achterbank lag. Met andere woorden: waarschijnlijk was mijn kind slechts **bijvangst**. Een dolfijn in een sleepnet, een puppy in een wildklem.”*

Op blz. 43/44 denkt Merel als ze net is ontvoerd: “ *Dieren waar de jager niets aan heeft, die dus helemaal zinloos sterven, niet eens voor hun vel. Die dieren worden “rommeldieren” genoemd. Rommeldieren. Dat vond ik zo schokkend respectloos dat ik er een heel hoofdstuk van mijn werkstuk aan heb gewijd. En nu ben ik zelf het rommeldier van een autodief geworden.*”

Daarom vindt Merel het eigenlijk wel interessant dat ze een rol speelt in een ontvoering. Enerzijds dat ze zo haar moeder een hak kan zetten, die haar gedwongen heeft naar Italië mee te gaan op vakantie, anderzijds heeft ze iets te vertellen op school na de vakantie.

Daartegenover staat dat Merel in het begin van de handeling misschien een bijvangst voor Titus is, maar tijdens de driedaagse gaat hij haar steeds meer zien als een substituut-liefde van zijn overleden vrouw Sabine. Ze zou ook de substituut van de ongeboren baby van hem en Sabine kunnen zijn. Die zou namelijk ongeveer dezelfde leeftijd als Merel gehad kunnen hebben.

Structuur & perspectief

De roman heeft drie hoofdstukken: Zaterdag-Zondag-Maandag. Deze drie hoofdstukken worden onderverdeeld in kleine subhoofdstukken waarboven steeds wordt verteld wie in dat subhoofdstuk als ik-verteller optreedt. Het derde hoofdstuk is het kleinste van de drie.

Het is een heel heldere structuur voor de lezer. De volgorde van de drie dagen wordt uiteraard chronologisch verteld: het is het verhaal van de diefstal van een mooie auto waaruit steeds meer gevolgen voortvloeien voor de vertellers.

De drie vertellers van deze roman zijn: de autodief en garagehouder Titus Troost (49 jaar), de bekende Nederlandse actrice Louise Bergmans (44 jaar) en haar veertienjarige dochter Merel Benthe van Driel. Het zijn allen ik-vertellers in de o.t.t. wat goed is voor de spanning. Merel en Titus zijn in die drie dagen steeds in elkaars gezelschap waardoor het voorkomt dat passages vanuit een dubbel perspectief worden bekeken en beschreven. Louise is na de eerste subhoofdstukken gescheiden van Merel en bekijkt de ontvoering van een heel andere kant.

Decor

Er worden nauwelijks data en jaartallen in het verhaal genoemd, maar er worden toch tekstgegevens verstrekt waaruit een lezer kan opmaken wanneer het verhaal zich afspeelt.

Titus vertelt steeds dat zijn vrouw Sabine en zijn ongeboren dochter overleden zijn. Dat is gebeurd op 23 september 1999. Sabine is destijds in de smeerkuil van zijn garage in Noord-Holland gevallen, terwijl hij naar het voetballen was. Hij geeft steeds aan dat dit bijna dertien jaar geleden is. Immers zijn niet geboren dochter zou ongeveer de leeftijd van Merel kunnen hebben.

De diefstal van de auto vindt plaats in de hete zomervakantie. Dat zal dus waarschijnlijk in de zomermaanden juli of augustus zijn. Het gaat dan om drie dagen in het jaar 2012.

Het decor wordt wel verteld. Titus, Merel, Louise en haar nieuwe partner Tim bezoeken op dezelfde dag Florence. Het noorden van Italië is dus een mooi decor voor de diefstal en de ontvoering van Merel.

Stijl

Omdat Wanda Bommer met drie vertellers werkt, krijgt ze de gelegenheid om, de stijl aan te passen aan de verteller. Daardoor krijgen alle drie vertellers een eigen geluid. Het best is dat gelukt met Merel. Zij spreekt de pubertaal van een boze veertienjarige meid die tegen haar zin op vakantie met haar moeder mee moet.

-(Blz. 12) *Omdat we naar een of andere fucking Toscaanse berg moeten, een stukje verder naar het zuiden. Waar die*

fucking Tim een fucking Villa met een fucking zwembad heeft gehoord en waar ik dus de hele komende fucking week bij hem en zijn fucking vrienden moet gaan zitten, terwijl die allemaal begin fucking dertig zijn, en dus allemaal fucking baby's hebben in plaats van normale kinderen.

-(blz. 49) "Weet ik veel?" zegt ze. Verzin jij maar wat. Het is jouw schuld. Ik vind het kapot stom van je." "Kapot stom? Is dat nieuw Nederlands?"

-(blz. 115) "Het is veel meer dan een vreemd verhaal! Het is het bewijs dat mijn moeder geen ene mallemoer om me geeft. Help, ik ben ontvoerd, mam! Dat zal wel loslopen. Eerst vakantie vieren met mijn coole minnaar, en dan kijken we wel verder."

De woordkeus van Louise Bergmans is die van een ervaren actrice en rijpe vrouw, die de wereld met ironische ogen bekijkt (bijvoorbeeld de kijk op haar jonge concurrentes in beroep en privéleven). Titus is een teleurgestelde man die na zijn dood gevlucht is naar Italië en er daar een lucratieve bijhandel op nahoudt.

De stijl van Wanda Bommer is in haar vier romans altijd heel helder. Ze is geweldig goede verteller en ze doet haar verhaal met veel (en vaak treffende) metaforen. Enkele voorbeelden:

-(blz. 31) Een gestolen vakantieauto is als een goed gevuld kerstpakket. Ik kan er dagen over doen om het uit te pakken.

-(blz. 51) Het monster van de angst wordt tegelijkertijd met je kind geboren. Iedere ouder weet het, maar niemand vertelt het je voordat het te laat is.

-(blz. 53) De rechercheur observeert ons als een visser die zijn dobber in de gaten houdt. Een schaduw onder het wateroppervlak schiet heen en weer, komt naderbij

-(blz. 88) Plotseling kost het me teveel moeite om met hem te praten. Om een spelletje te spelen. Ik lijk wel een telefoon waarvan de batterij opeens leeg is, terwijl hij net nog aan de lader hing.

-(blz. 170) De Italiaan staart me echter aan als een konijn in het schijnsel van de koplampen, een seconde voordat hij uiteen zal spatten tegen het aanstormende metaal.

-(blz. 209) We bestuderen elkaar een tijdje. Zelfs als ik nu zou willen zou ik mijn blik niet kunnen afwenden. Twee wagons van mijn oude speelgoedtrein die met magneetjes aan elkaar klikten. Zonder geluid en zonder kracht te zetten, maar muurvast. Zijn ogen beginnen te schitteren. Tranen.

-(blz. 269) De media zijn op de ontvoering gedoken als hongerige piranha's op een bloedende meerval.

Slotzin

"Je zeurt al je hele leven om een paard". Haar stem klinkt gesmoord in mijn hals. "Dit was wel een heel ingewikkelde manier om je zin te krijgen." Ik moet lachen. Dat heeft ze snel voor elkaar, dat ik weer lach. "Je bent een rare moeder, Louise Bergmans!, zegt ik. "Dat weet ik, lief kind". Ze kijkt me aan. "Dat weet ik."

Beoordeling

Wanda Bommer kan vertellen. Dat bewees ze al eerder in "Engel" en "Panorama West." maar in "De Bijvangst" laat ze haar fantasie geheel de vrije loop. Een tiener op vakantie in Italië wordt "mee gestolen" door een autodief en ziet daarin een mooie gelegenheid wraak te nemen op haar moeder. Man Titus en meisje Merel worden geheel in beslag genomen door de aandacht voor elkaar (hij ziet in haar een gestorven geliefde terug of zijn nooit geboren dochter). Dat levert ook erotische spanning op: ze wilde deze vakantie toch al ontmoagd worden. daartegenover staat de onrust van de moeder, die daarnaast niet zeker is van haar nieuwe liefde.

Misschien is het einde van het verhaal iets "over the hill", maar daar staat tegenover dat het een heerlijk verhaal om

te lezen is. De spanning van een literaire thriller maar de stijl van een roman. Het is daarom een van de eerste boeken in dit jaar die ik graag onder de aandacht wil brengen van scholieren. Dit verhaal kunnen havo-en vwo-scholieren heel goed aan. Bovendien ligt er een mogelijkheid van identificatie met de 14-jarige Merel op de loer. Aanrader op niveau!

Recensies

"Bommer rondt haast alle verhaallijnen netjes af, waardoor het boek niet echt een open einde heeft. Helaas (of gelukkig?) heeft het wel een einde waar je eigen mond van open valt. Na het lezen van de laatste pagina, had ik even een paar minuten nodig om in te laten zinken wat ik nu precies gelezen had. De bijvangst is een compleet ander boek dan Engel en Panorama West, maar wel net zo sterk. Bommer bewijst dat ze een veelzijdige auteur is, die niet steeds hetzelfde kunstje doet. Al haar boeken lezen makkelijk weg, en De bijvangst is - tot het einde - het meest lichte en vrolijke boek van allemaal, ondanks de heftige thema's die voorbij komen."

<http://www.pinkbullets.nl...mmer-7732>

"Overzicht recensies in diverse bladen."

<http://www.wandabommer.nl...recensie/>

Recensies

"Bommer rondt haast alle verhaallijnen netjes af, waardoor het boek niet echt een open einde heeft. Helaas (of gelukkig?) heeft het wel een einde waar je eigen mond van open valt. Na het lezen van de laatste pagina, had ik even een paar minuten nodig om in te laten zinken wat ik nu precies gelezen had. De bijvangst is een compleet ander boek dan Engel en Panorama West, maar wel net zo sterk. Bommer bewijst dat ze een veelzijdige auteur is, die niet steeds hetzelfde kunstje doet. Al haar boeken lezen makkelijk weg, en De bijvangst is - tot het einde - het meest lichte en vrolijke boek van allemaal, ondanks de heftige thema's die voorbij komen."

<http://www.pinkbullets.nl...mmer-7732>

"Overzicht recensies in diverse bladen."

<http://www.wandabommer.nl...recensie/>

Bronnen

Website van de auteur.

www.wandabommer.nl